

گفتارهای

مِنْ صُورِ هَاشِمِي خِرَاسَانِي

پایگاه اطلاع رسانی دفتر منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

موضوع:

عقاید؛ شناخت خداوند (وجود، صفات و افعال)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پنج گفتار از آن جناب درباره‌ی اینکه خداوند در دنیا و آخرت با چشم دیده نمی‌شود.

۱. أَخْبَرَنَا صَالِحُ بْنُ مُحَمَّدٍ السَّبْزَوَارِيُّ، قَالَ: سَمِعْتُ الْمَنْصُورَ يَقُولُ: إِنَّ اللَّهَ لَا يُرَى، وَلَا يَنْبَغِي لَهُ أَنْ يُرَى، وَمَنْ يَعْبُدُ إِلَهًا يَرَاهُ فَإِنَّمَا يَعْبُدُ وَتَنَا مِنَ الْأَوْقَانِ، وَمَنْ يَزْعُمُ أَنَّهُ يَمَلَأُ عَيْنَيْهِ مِنْ رَبِّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَهُوَ أَعْرَابِيٌّ!

ترجمه‌ی گفتار:

صالح بن محمد سبزواری ما را خبر داد، گفت: شنیدم منصور می‌فرماید: هرآینه خداوند دیده نمی‌شود و او را سزاوار نیست که دیده شود و هر کس خدایی را می‌پرستد که او را می‌بیند جز این نیست که بتی را می‌پرستد و هر کس می‌پندارد که در روز قیامت چشم‌هایش را از پروردگارش پر می‌کند، او اعرابی (یعنی عامی بیابانی) است!

۲. أَخْبَرَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْهَرَوِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: إِنَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ يَرَوْنَ رَبَّهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَا يَرَوْنَ الْقَمَرَ فِي السَّمَاءِ! قَالَ: لَا يَزْعُمُونَ إِلَّا كَمَا زَعَمَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ، فَأَنْزَلَ اللَّهُ تَكْذِيبَهُمْ فِي الْقُرْآنِ، فَقَالَ: ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ﴾^۱، قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ ﴿لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ﴾ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ! قَالَ: كَذَّبُوا، لَوْ أَرَادَ اللَّهُ ذَلِكَ لَقَالَهُ، أَمَا بَلَّغَهُمْ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَائِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتُوًّا كَبِيرًا ﴿۱۰﴾ يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَى يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حَجْرًا حَجُورًا﴾^۲! فَيَقُولُ: ﴿يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ﴾، وَلَا يَقُولُ: «يَرَوْنَ رَبَّهُمْ»، وَإِنَّمَا سَأَلُوا رُؤْيَيْتَهُ، فَلَوْ كَانُوا يَرَوْنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ لَقَالَ: «يَوْمَ يَرَوْنَ رَبَّهُمْ»، قُلْتُ: إِنَّهُمْ أَكْثَرُ شَيْءٍ جَدَلًا، يَقُولُونَ إِنَّمَا يَرَاهُ الْمُؤْمِنُونَ! قَالَ: إِذَا يَرَوْنَهُ يَفْلُوبِهِمْ، وَلَا يَرَوْنَهُ بِأَبْصَارِهِمْ، قُلْتُ: لِمَذَا؟!

۱. الأنعام / ۱۰۳

۲. الفرقان / ۲۱-۲۲

قَالَ: لِقَوْلِ اللَّهِ تَعَالَى: ﴿فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبَ الَّتِي فِي الصُّدُورِ﴾^۱، فَلَوْ كَانَ شَيْئًا يَرَاهُ الْمُؤْمِنُونَ بِأَبْصَارِهِمْ لَرَأَهُ الْكَافِرُونَ بِأَبْصَارِهِمْ كَمَا يَرَاهُ الْمُؤْمِنُونَ، لِأَنَّهَا لَا تَعْمَى أَبْصَارُهُمْ، وَلَكِنْ تَعْمَى قُلُوبَهُمُ الَّتِي فِي صُدُورِهِمْ! قُلْتُ: أَلَيْسَ اللَّهُ تَعَالَى يَقُولُ: ﴿كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ﴾^۲؟ فَلَعَلَّهُمْ لَا يَرَوْنَهُ بِأَبْصَارِهِمْ لِأَنَّهُمْ مَحْجُوبُونَ عَنْهُ! قَالَ: أَفَرَأَى مَا يَقُولُ قَبْلَ هَذَا، فَقَرَأْتُ: ﴿كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾^۳، قَالَ: فَلَا يَرَوْنَهُ بِقُلُوبِهِمْ، إِذْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِمْ، فَحَجَبُوا عَنْهُ بَرِينَ الْقُلُوبِ! قُلْتُ: هَذَا وَاللَّهِ الْحِكْمَةُ وَقَصْلُ الْحُطَّابِ!

ترجمه‌ی گفتار:

محمد بن عبد الرحمن هروی ما را خبر داد، گفت: به منصور گفتم: آن‌ها می‌پندارند که پروردگارشان را در روز قیامت می‌بینند همان گونه که ماه را در آسمان می‌بینند! فرمود: نمی‌پندارند مگر همان گونه که کسانی پیش از آن‌ها می‌پنداشتند، پس خداوند تکذیب آن‌ها را در قرآن نازل کرد، پس فرمود: «چشم‌ها او را درک نمی‌کنند و او چشم‌ها را درک می‌کند و او لطیف آگاه است». گفتم: آن‌ها می‌گویند «چشم‌ها او را درک نمی‌کنند» پیش از روز قیامت! فرمود: دروغ می‌گویند. اگر خداوند این را اراده کرده بود این را می‌فرمود. آیا سخن او به آن‌ها نرسیده است که می‌فرماید: «و کسانی که امیدی به لقاء ما ندارند می‌گویند: چرا فرشتگان بر ما نازل نشدند یا پروردگارشان را نمی‌بینیم؟! به راستی که در خود هاشان استکبار ورزیدند و طغیانی بزرگ کردند! روزی که فرشتگان را می‌بینند در آن روز بشارتی برای مجرمان نیست و می‌گویند: (ما را از عذاب) دور دارید و باز دارید؟! پس می‌فرماید: «روزی که فرشتگان را می‌بینند» و نمی‌فرماید: «پروردگارشان را می‌بینند»، در حالی که آن‌ها دیدن او را خواستند، پس اگر او را در روز قیامت می‌دیدند می‌فرمود: «روزی که پروردگارشان را می‌بینند». گفتم: آن‌ها بیش از هر کسی جدال می‌کنند، می‌گویند که تنها مؤمنان او را می‌بینند! فرمود: در این صورت او را با دل‌های خود می‌بینند و با چشم‌های خود نمی‌بینند. گفتم: چرا؟! فرمود: به خاطر سخن خداوند که می‌فرماید: «بی‌گمان چشم‌ها کور نیست، بل دل‌هایی که در سینه‌هاست کور است»، پس اگر چیزی بود که مؤمنان آن را با چشم‌های خود می‌دیدند، بی‌گمان کافران نیز آن را با چشم‌های خود می‌دیدند؛ چرا که چشم‌های آن‌ها کور نیست، بل دل‌های آن‌ها که در سینه‌هاست کور است! گفتم: آیا نه این است که خداوند می‌فرماید: «چنین نیست، هرآینه آن‌ها در آن روز از پروردگارشان در حجابند»؟ پس شاید به این خاطر او را با چشم‌های خود نمی‌بینند که از او در حجابند! فرمود: چیزی که پیش از این می‌فرماید را بخوان، پس خواندم: «چنین نیست، بل چیزی که کسب می‌کردند دل‌هاشان را پوشانیده است». فرمود: پس او را با دل‌هاشان نمی‌بینند؛ چرا که دل‌هاشان را پوشانیده است، پس با پوشش دل‌ها از او در حجابند! گفتم: این به خدا سوگند حکمت و سخن آخر است!

۱. الحج / ۴۶

۲. المطففين / ۱۵

۳. المطففين / ۱۴

۳. أَخْبَرَنَا عَلِيُّ بْنُ دَاوُدَ الْفَيْضِ أَبِي دِيٍّ، قَالَ: قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: هَلْ يَرَى الْمُؤْمِنُونَ رَبَّهُمْ فِي الْحَيَّةِ؟ قَالَ: يَرُونَهُ؟ وَكَيْفَ يَرُونَهُ؟ فَأَعْظَمَ ذَلِكَ، ثُمَّ قَالَ: إِنَّمَا يَرُونَ مِنْ نُورِ عَظْمَتِهِ مَا يَشَاءُ.

ترجمه‌ی گفتار:

علی بن داوود فیض‌آبادی ما را خبر داد، گفت: به منصور گفتم: آیا مؤمنان پروردگارشان را در بهشت می‌بینند؟ فرمود: او را می‌بینند! چگونه او را می‌بینند؟! پس آن را بزرگ شمرد، سپس فرمود: جز این نیست که از نور عظمت او هر چه خواهد را می‌بینند.

۴. أَخْبَرَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدٍ الْبَلْخِيُّ، قَالَ: قَالَ الْمَنْصُورُ: أَلَا يَخَافُ الَّذِينَ يُرِيدُونَ رُؤْيَةَ اللَّهِ كَرُؤْيَةِ الْقَمَرِ لَيْلَةَ الْبَدْرِ أَنْ يَأْخُذَهُمْ مَا أَخَذَ سَفَهَاءَ بَنِي إِسْرَائِيلَ؟! ﴿قَالُوا أَرَنَا اللَّهُ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمْ الصَّاعِقَةُ﴾! قُلْتُ: إِنَّهُمْ يَقُولُونَ أَنَّهُمْ أَهْلَكُوا لِأَنَّهُمْ سَأَلُوهَا فِي الدُّنْيَا، قَالَ: اللَّهُ أَكْرَمُ مِنْ أَنْ يُهْلِكَ قَوْمًا سَأَلُوهُ شَيْئًا مِنْ نَعِيمِ الْحَيَّةِ، إِنَّمَا أَهْلَكَهُمْ لِأَنَّهُمْ سَأَلُوا مَا لَا يَجُوزُ عَلَى اللَّهِ، فَكَفَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ.

ترجمه‌ی گفتار:

عبد الله بن محمد بلخی ما را خبر داد، گفت: منصور فرمود: آیا کسانی که می‌خواهند خدا را مانند ماه شب چهاردهم ببینند نمی‌ترسند که آنان را چیزی بگیرد که سفهاء بنی اسرائیل را گرفت؟! «گفتند: خدا را آشکارا به ما نشان بده، پس صاعقه آنان را گرفت!» گفتم: آن‌ها می‌گویند که آنان به این خاطر هلاک شدند که آن را در دنیا خواسته بودند. فرمود: خداوند کریم‌تر از آن است که قومی را به خاطر اینکه چیزی از نعمت‌های بهشت را از او خواسته‌اند، هلاک کند. جز این نیست که آنان را هلاک کرد به خاطر اینکه چیزی را خواستند که بر خداوند جایز نیست، پس بعد از آنکه آیات روشن به سویشان آمد، کافر شدند.

۵. أَخْبَرَنَا عَيْسَى بْنُ عَبْدِ الْحَمِيدِ الْجُوزْجَانِيُّ، قَالَ: قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: إِنَّهُمْ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ يَرُونَ رَبَّهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، كَمَا يَرُونَ الْقَمَرَ لَيْلَةَ الْبَدْرِ، لَا يُضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ، فَيَقُولُونَ تَبَقَى هَذِهِ الْأُمَّةُ فِيهَا مُنَافِقُوهَا، فَيَأْتِيهِمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي غَيْرِ صُورَتِهِ الَّتِي يَعْرِفُونَ، فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ! فَيَقُولُونَ: نَعُودُ بِاللَّهِ! هَذَا مَكَانُنَا حَتَّى يَأْتِينَا رَبُّنَا عَزَّ وَجَلَّ، فَإِذَا جَاءَنَا رَبُّنَا عَرَفْنَا! ثُمَّ يَأْتِيهِمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي الصُّورَةِ الَّتِي يَعْرِفُونَ، فَيَقُولُ: أَنَا رَبُّكُمْ! فَيَقُولُونَ: أَنْتَ رَبُّنَا فَيَتَّبِعُونَهُ! فَغَضِبَ الْمَنْصُورُ غَضَبًا شَدِيدًا وَقَالَ: قَاتَلَهُمُ اللَّهُ! قَدْ كَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ، وَرَجَعُوا إِلَى الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى! ثُمَّ قَالَ: إِنَّ اللَّهَ لَا صُورَةَ لَهُ وَلَا تَغْيِيرَ، سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَصِفُونَ! ثُمَّ قَرَأَ: ﴿وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بِإِذْنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيُّ حَكِيمٌ﴾.

۱. النساء/ ۱۵۳

۲. الشوری/ ۵۱

ترجمه‌ی گفتار:

عیسی بن عبد الحمید جوزجانی ما را خبر داد، گفت: به منصور گفتم: آن‌ها می‌پندارند که پروردگارشان را در روز قیامت می‌بینند همان طور که ماه را در شب چهاردهم می‌بینند و در دیدن او تردیدی به خود راه نمی‌دهند، پس می‌گویند این اَمّت (در روز قیامت) در حالی که منافقانشان در میانشان هستند باقی می‌مانند، پس خداوند عزّ و جلّ با غیر صورتی که آن‌ها می‌شناسند به نزدشان می‌آید و می‌گوید: من پروردگارتان هستم! پس آن‌ها می‌گویند: به خدا پناه می‌بریم! ما همین جا هستیم تا آن گاه که پروردگارمان به نزدمان بیاید، پس هرگاه پروردگارمان به نزدمان آمد او را می‌شناسیم! پس خداوند عزّ و جلّ با صورتی که آن‌ها می‌شناسند به نزدشان می‌آید و می‌گوید: من پروردگارتان هستم! پس آن‌ها می‌گویند: تو پروردگارمان هستی پس به دنبال او می‌روند! در این هنگام منصور سخت به خشم آمد و فرمود: خداوند آن‌ها را بکشد! پس از اسلامشان کافر شده‌اند و به جاهلیت نخستین بازگشته‌اند! سپس فرمود: هرآینه خداوند نه صورتی دارد و نه دگرگون شدنی؛ او پاکیزه‌تر و برتر از چیزی است که توصیف می‌کنند! سپس تلاوت فرمود: «و هیچ بشری را نمی‌رسد که خداوند با او سخن بگوید مگر از طریق وحی یا از پس حجاب یا فرستاده‌ای را بفرستد پس به اذن او چیزی که می‌خواهد را وحی کند، هرآینه او والایی حکیم است».

شرح گفتار:

برای خواندن شرحی بر این حکمت‌های نورانی، به پرسش و پاسخ ۱۹۳ مراجعه کنید.

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصورها شیخ خراسانی حفظه الله تعالى

صفحه توییتر پایگاه

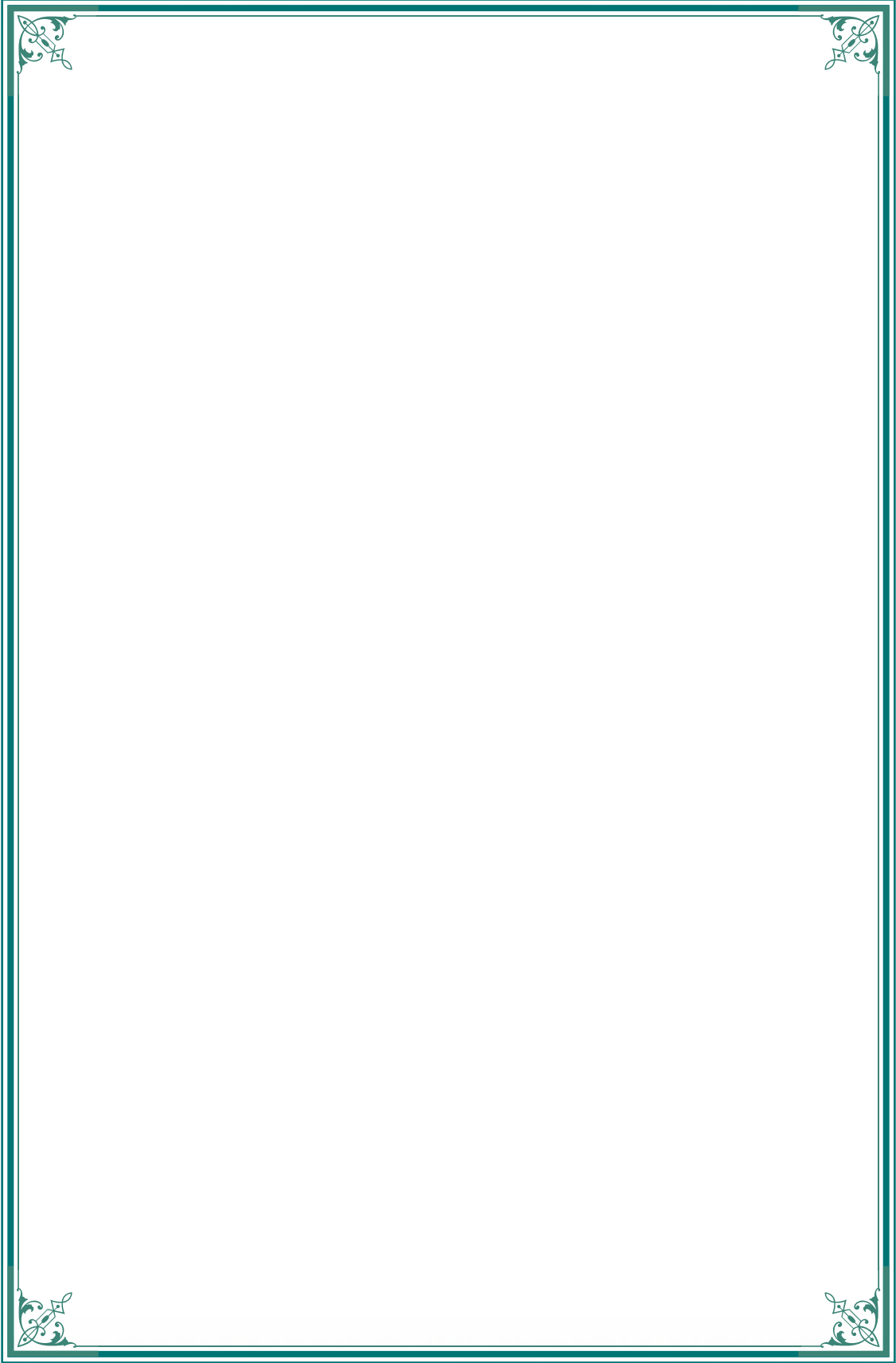
صفحه اینستاگرام پایگاه

صفحه تلگرام پایگاه

صفحه فیسبوک پایگاه

لینک مطالب آیین

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.

پانچواں باب: حضرت امیر المومنین علیؓ کی خدمت میں حضور اکرم ﷺ کی آمد اور حضرت امیرؓ کی شہادت